Rajavartiolaitos
Gränsbevakningsväsendet
The Finnish Border Guard

**LAUSUNTO** VNS 5/2016 vp

29.9.2016

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle

## VALTIONEUVOSTON SELONTEKO SISÄISESTÄ TURVALLISUUDESTA

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt Rajavartiolaitoksen päälliköltä asiantuntijalausuntoa kokoukseensa 29.9.2016 otsikossa mainitusta valtioneuvoston selonteosta. Tämän johdosta lausutaan seuraavaa:

Eurooppalainen turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti ja merkittävästi. Samalla ennustettavuus on heikentynyt. Laiton maahantulo, terrorismi ja muut rajat ylittävät hybridimäiset uhkat vaikuttavat kaikki myös Suomen Rajavartiolaitoksen toimintaan ja resurssitarpeisiin. Turvallisuustilanteessa ei ole nähtävissä muutosta parempaan.

Venäjällä on suuri merkitys eurooppalaiseen turvallisuusympäristöön. Kiinnitetäänkin huomiota, että Venäjän eurooppalaiset naapurivaltiot Norjasta Puolaan ovat viime vuosien tilannearvioiden perusteella päätyneet lisäämään rajaturvallisuusjärjestelmiensä suorituskykyä ja resursseja - Suomen muodostamalla poikkeuksella.

Vakaa ja rauhallinen tilanne itärajalla on riippuvainen paitsi omista toimistamme myös Venäjän kyvystä ja halusta säilyttää tilanne hallittuna. Rajavalvontamme tosiasiallinen heikentyminen viime vuosina onkin lisännyt riippuvuuttamme Venäjän toimenpiteistä. Rajavartiolaitoksen supistuvat resurssit ovat siis ristiriidassa selonteossa kuvatun toimintaympäristön muutoksen kanssa.

Selonteossa hallitus linjaa pitävänsä huolta 1) itärajan perustason valvonnasta ja 2) rajanylitysliikenteen turvallisuudesta sekä varmistavan, että kehyskauden kuluessa kohdistetaan 3) itärajan valvontaan yhteensä 160 rajavartijan lisäys. Tämän linjauksen pohjalta Rajavartiolaitos keskittyy huolehtimaan itärajan perustason valvonnasta, rajanylitysliikenteen turvallisuudesta sekä meripelastuksen johtamisesta. Lisäksi sotilaallisen maanpuolustuksen velvoitteet hoidetaan täysimääräisesti, koska Rajavartiolaitos on keskeinen osa puolustusjärjestelmää. Kiinnitetään huomiota, että:

1. Itärajan perustason valvonta on riittävää vakaassa ja rauhallisessa rajatilanteessa. Vaikeutuvassa rajatilanteessa ajaudumme nopeasti vaikeuksiin, varsinkin jos tilanne pitkittyy tai jos ongelmia ilmenee samanaikaisesti usealla rajalohkolla.
2. Rajanylitysliikenteen valvonnassa painotettiin aikaisemmin turvallisuuden ohella myös sujuvuuteen liittyviä tavoitteita. Tältä osin hallitus on keventänyt vaatimuksia.
3. Lisäresurssi itärajan valvontaan on tarkoitus järjestää siten, että rajavartiolaitos palauttaa vuosina 2015-2018 omin toimenpitein sadan rajavartijan työpanoksen rajanylityspaikoilta itärajan vartiointiin. Tämän ohella Rajavartiolaitos tulee esittämään, että hallitus osoittaa sellaisen pysyvän lisämäärärahan, jolla päästään yhteensä 160 rajavartijan lisäykseen itärajan valvonnassa.

Vallitsevassa tilanteessa rajavartiolaitos on pakotettu edelleen priorisoimaan tehtäviään ja aloittamaan uusien sopeuttamistoimien toimeenpanon käynnissä olevan sopeuttamisohjelman vielä ollessa kesken. Rajavartiolaitoksen käytettävissä olevaa rahoitusta pienentävät talousarviomäärärahan väheneminen, hintojen nousu ja mahdollinen kilpailukykysopimuksen työaikaa lisäävän osuuden leikkaus. Sopeuttamistarpeeksi vuoteen 2020 mennessä arvioidaan yhteensä 15 miljoonaa euroa. Käytettävissä oleva rahoitus pienenee yli 8 miljoonaa euroa, kilpailukykysopimus leikkaa 2 miljoonaa euroa ja hintojen nousu VM:n ennusteen mukaan laskettuna olisi 5 miljoonaa euroa.

Uuden sopeuttamisohjelman suunnittelu on parhaillaan käynnissä. Suunnittelun lähtökohtana on varmistaa rajavalvontaresurssin parantaminen itärajalla, kun taas muualla ja muissa toiminnoissa on kaivettava uusia keinoja uusien säästöjen aikaansaamiseksi. Suunnitteluprosessin yhteydessä on hyödynnetty sidosryhmien ja asiakkaiden kuulemisia. Niiden yhteydessä on saatu myös kriittisiä lausuntoja. Ne eivät kuitenkaan poista säästötarvetta. Sopeuttamispäätöksiä ei vielä ole tehty vaan tilanne on avoin.

Sopeuttamisohjelman suunnittelu pyritään saamaan valmiiksi lokakuun loppuun mennessä. Tämän jälkeen marras-joulukuussa tehdään tarpeelliset päätökset sopeuttamistoimien käynnistämiseksi vuoden alusta 2017 lukien.